

Generalinio advokato A. Rantos teigimu, gali būti atliekamas privačių laivų, nuolat vykdančių paieškos ir gelbėjimo jūroje veiklą, atitiktis tarptautiniams standartams patikrinimas, už kurį atsakinga uosto valstybė

Pagal Sąjungos teisę uosto valstybė gali taikyti sulaikymo priemones, jei dėl nustatytų pažeidimų kyla pavojus saugai, sveikatai ar aplinkai

Sea Watch yra humanitarinė ne pelno organizacija, turinti buveinę Berlyne (Vokietija). Jos tikslas, be kita ko, yra paieškos ir gelbėjimo jūroje veikla, ir ji šią veiklą vykdo Viduržemio jūros tarptautiniuose vandenyse, naudodama jai nuosavybės teise priklausančius ir jos pačios eksploatuojamus laivus. Vieni iš šių laivų yra Sea Watch 3 ir Sea Watch 4, kurie plaukioja su Vokietijos vėliava ir kurie buvo sertifikuoti kaip „bendrosios paskirties universalūs krovininiai laivai“. 2020 m. vasarą, atlikus gelbėjimo operacijas Viduržemio jūros tarptautiniuose vandenyse ir išlaipinus jūroje išgelbėtus asmenis Palermo (Italija) ir Porto Empedoklio (Italija) uostuose, šių dviejų miestų uostų administracijos laivuose atliko išsamų inspektavimą remiantis tuo, kad jie buvo naudojami paieškos ir gelbėjimo jūroje veiklai, nors nebuvo sertifikuoti šiai paslaugai teikti ir į juos įlaipintų asmenų skaičius gerokai viršijo laivų saugos liudijimuose nurodytą skaičių. Inspektavimo metu buvo nustatyta nemažai techninių ir eksploatavimo trūkumų, kai kurie iš jų laikytini aiškiai pavojingais saugai, sveikatai ar aplinkai, todėl abi uostų administracijos nurodė sulaikyti minėtus laivus.

Po laivų sulaikymo Sea Watch pateikė *Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia* (Sicilijos regiono administracinis teismas, Italija) du skundus, reikalaudama panaikinti pranešimus apie šių laivų sulaikymą ir inspektavimo ataskaitas, kurias pateikus buvo parengti šie pranešimai. Grįsdama skundus Sea Watch iš esmės teigė, kad uostų administracijos, kurios ėmėsi šių priemonių, viršijo uosto valstybės įgaliojimus, kaip antai suteiktus pagal Direktyvą 2009/16¹, aiškinamą atsižvelgiant į taikytiną tarptautinę paprotinę ir sutarčių teisę.

Taigi *Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia* pateikė Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus siekdamas išsiaiškinti, ar Direktyva 2009/16 taikoma aptariamiems laivams, ir norėdamas, kad būtų paaiškintos uosto valstybės įgaliojimų sąlygos bei apimtis ir laivo sulaikymo sąlygos.

Šiandien pateiktoje išvadoje generalinis advokatas Athanasios Rantos laikosi nuomonės, kad **Direktyva 2009/16 taikoma laivams**, kaip antai aptariamiems nagrinėjamu atveju, kurie, nors buvo **įregistruoti kaip „universalūs krovininiai laivai“, vykdo paieškos ir gelbėjimo jūroje veiklą**. Iš tiesų **Direktyva 2009/16 taikoma kiekvienam laivui**, įplaukiančiam į valstybės narės uostą ar inkaravimo vietą laivo ir uosto sąveikos tikslu, ir jo įgulai. Iš nekomerciniais tikslais naudojamų laivų į šios direktyvos taikymo sritį nepatenka tik labai specifinės laivų kategorijos, kuriomis teisės aktų leidėjas norėjo apriboti išimties taikymą².

¹ 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/16/EB dėl uosto valstybės kontrolės (OL L 131, 2009, p. 57) su pakeitimais.

² T. y. valstybiniai laivai, naudojami nekomerciniais tikslais, ir pramoginės jachtos, nenaudojamos prekybai (Direktyvos 2009/16 3 straipsnio 4 dalis).

Jo teigimu, šią išvadą patvirtina Direktyvos 2009/16 tikslai – **padėti radikaliai sumažinti galimybę nustatytų standartų neatitinkantiems laivams plaukioti** valstybių narių jurisdikcijai priklausančiuose vandenyse, be kita ko, siekiant **pagerinti saugą, taršos prevenciją ir gyvenimo bei darbo sąlygas laivuose**.

Dėl **uosto valstybės atliekamą papildomą inspektavimą pateisinančių sąlygų** generalinis advokatas mano, jog akivaizdu, kad laivas, kuriuo **sistemiškai gabenama daugiau asmenų**, nei gali būti vežama pagal liudijimus, **tam tikromis aplinkybėmis gali kelti pavojų žmonėms, turtui ar aplinkai**. Tokia aplinkybė iš principo gali būti „**nenumatytas veiksnys**“ ir ja galima **pateisinti „papildomą inspektavimą“**, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2009/16³. **Vis dėlto tai yra faktinis patikrinimas, kurį kiekvienu konkrečiu atveju turi atlikti nacionalinis teismas**, kuris negali tiktai formaliai konstatuoti, kad gabenamų asmenų skaičius ir asmenų, kuriuos leidžiama gabenti pagal liudijimus, skaičius skiriasi, bet privalo konkrečiai įvertinti tokio elgesio riziką atsižvelgdamas į tarptautinėje paprotinėje teisėje numatytą **pareigą suteikti pagalbą jūroje**⁴.

Dėl **uosto valstybės kontrolės apimties** generalinis advokatas priminė, kad **išsamus inspektavimas atliekamas tada, kai po pirminio inspektavimo atsiranda „akivaizdus pagrindas“ manyti, kad laivo būklė iš esmės neatitinka šioje srityje taikomos tarptautinės konvencijos reikalavimų**. Nagrinėjamu atveju „akivaizdus motyvas“ yra tai, kad tikrinant liudijimus ir kitus dokumentus buvo nustatyta netikslumų. Tokia kontrolė neapsiriboja tik formaliais reikalavimais, numatytais laivo klasifikavimo liudijimuose, ji veikiau susijusi su šio laivo atitiktimi visoms tarptautinių sutarčių normoms, taikomoms saugos, taršos prevencijos ir gyvenimo bei darbo laivuose sąlygų srityse, atsižvelgiant į faktinę laivo ir jo įrangos būklę bei faktiškai vykdomą veiklą ir veiklą, kuriai atlikti jis buvo klasifikuotas. Generalinis advokatas pažymėjo, kad Sąjungos ir tarptautinėje teisėje iki šiol nėra paieškos ir gelbėjimo jūroje veiklą vykdančių laivų klasifikacijos, ir pabrėžė, jog aplinkybė, kad laivas naudojamas ne pagal jo liudijimus, gali būti laive atliekamų darbų tvarkos laikymosi reikalavimų pažeidimas ir, be kita ko, kelti pavojų asmenims, turtui ar aplinkai.

Todėl šiuo klausimu generalinis advokatas padarė išvadą, kad uosto valstybė gali užtikrinti saugos jūroje, laivybos apsaugos, jūrų aplinkos apsaugos ir gyvenimo bei darbo sąlygų srityse taikomų tarptautinių konvencijų ir Sąjungos teisės aktų laikymąsi atsižvelgdama į laivo faktiškai vykdomą veiklą, su sąlyga, kad vykdant tokią kontrolę nepažeidžiama laivo vėliavos valstybės kompetencija, susijusi su laivo klasifikavimu, ar pareigos suteikti pagalbą jūroje vykdymui. **Vien tai, kad laivas sistemingai vykdo paieškos ir gelbėjimo jūroje veiklą, neužkerta kelio jam laikytis pagal tarptautinę ar Sąjungos teisę taikomų reikalavimų**, taip pat šiam laivui taikyti sulaikymo priemonių pagal šios direktyvos 19 straipsnį, jeigu jis pažeidžia šias taisykles.

PASTABA: Generalinio advokato išvada nėra privaloma Teisingumo Teismui. Būdami visiškai nepriklausomi, generaliniai advokatai siūlo Teisingumo Teismui teisinį bylos, už kurią jie atsakingi, išsprendimo būdą. Teisingumo Teismo teisėjai pradeda pasitarimus šioje byloje. Sprendimas bus priimtas vėliau.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

³ Pagal Direktyvos 2009/16 I priedo II dalies 2B punktą ir 11 straipsnį uosto valstybė turi papildomai tikrinti laivus tik esant išsamiai išvardytų „itin svarbių veiksmų“ arba „nenumatytų veiksmų“. Tarp nenumatytų veiksmų įvardyti „laivai, kurie buvo eksploatuojami taip, kad kėlė pavojų žmonėms, turtui ar aplinkai“.

⁴ Pareiga suteikti pagalbą jūroje, pagal tarptautinę paprotinę teisę tenkanti laivo kapitonui, be kita ko, įtvirtinta Jūrų teisės konvencijos 98 straipsnyje. Šio straipsnio, kurio antraštė yra „Pareiga suteikti pagalbą“, 1 dalis suformuluota taip: „Kiekviena valstybė įpareigoja su jos vėliava plaukiojančio laivo kapitoną, kiek tai įmanoma, nesukeliant rimto pavojaus pačiam laivui, įgulai ar keleiviams: a) suteikti pagalbą bet kokiam asmeniui jūroje, jei iškyla jo žūties pavojus; b) vykti didžiausiu galimu greičiu gelbėti nelaimėje atsidūrusių žmonių, jei buvo pranešta, kad jiems reikalinga pagalba, jei tik tokia pagalba gali būti suteikta; <...>“.

Visas išvados [tekstas](#) nuo jos perskaitymo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127